

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกรตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ใน ตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 การผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

#### ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

n = 158		
สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>เพศ</b>		
ชาย	125	79.1
หญิง	33	20.9
<b>อายุ (ปี)</b>		
< 31	6	3.8
31 - 40	28	17.7
41 - 50	58	36.7
51 - 60	36	22.8
> 60	30	19.0
Min = 20 Max = 76 Mean = 49.82 S.D. = 11.54		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 158

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>ระดับการศึกษา</b>		
ประถมศึกษา	143	90.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	6.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	1.9
ปวส. หรืออนุปริญญา	2	1.3
<b>การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร</b>		
ไม่เป็นสมาชิก	16	10.1
เป็นสมาชิก	142	89.9
<b>สถาบันเกษตรกรที่เป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>		
กลุ่มเกษตรกร	86	54.4
สหกรณ์การเกษตร	13	8.2
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	59	18.0
ศูนย์ข้าวชุมชน	2	0.5

จากตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผล ดังนี้

เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.1) เป็นเพศชาย ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 20.9) เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.7) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา (ร้อยละ 22.8) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เกษตรกรประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.0 และ 17.7) มีอายุมากกว่า 61 ปี และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี ตามลำดับ และเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 3.8) มีอายุต่ำกว่า 31 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 20 ปี อายุสูงสุด 76 ปี และอายุเฉลี่ยของเกษตรกรคือ 49.8 ปี

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.5) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 6.3 1.9 และ 1.3) จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและอนุปริญญา ตามลำดับ

สมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.9) เป็นสมาชิกสถาบัน

เกษตรกร ส่วนเกษตรกรที่เหลือ (ร้อยละ 10.1) ไม่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร สำหรับสถาบันเกษตรกรที่เป็นสมาชิกรู้จักจากการสัมภาษณ์โดยให้เกษตรกรตอบได้มากกว่า 1 ชื่อ ปรากฏว่าเกษตรกรประมาณครึ่ง (ร้อยละ 54.4) เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.3) เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และมีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 8.2 และ 1.3) เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรและเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ตามลำดับ

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถช่วยงานภาคการเกษตร และ จำนวนแรงงานในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ประสบการณ์ในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงและแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2 พื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ดังตารางที่ 4.3 แหล่งเงินทุนในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงและรายจ่ายในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในปี 2549 แหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ใช้บริการมากที่สุดในปัจจุบัน (ปี 2550) และราคาปัจจัยการผลิตที่ทำนใช้บริการในปัจจุบัน (ปี 2550) ดังตารางที่ 4.4 แหล่งจำหน่ายผลผลิตข้าวมากที่สุดในรอบปี 2549 ราคาจำหน่ายและรายได้จากการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในปี 2549 รวมทั้งรายได้เสริมจากการทำนา ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงาน ประสบการณ์และแหล่งความรู้ที่ใช้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

n = 158		
ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)</b>		
1 - 2	22	13.9
3 - 4	84	53.2
5 - 6	41	25.9
> 6	11	7.0
Min = 1 Max = 10 Mean = 4.11 S.D. = 1.68		
<b>จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยงานภาคการเกษตร (คน)</b>		
1	46	29.1
2	85	53.8
3	16	10.1
4	9	5.7
5	2	1.3
Min = 1 Max = 5 Mean = 1.96 S.D. = 0.85		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 158		
ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>จำนวนแรงงานที่ใช้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง (คน)</b>		
1	42	26.6
2	87	55.1
3	14	8.8
4 ขึ้นไป	15	9.5
Min = 1 Max = 10 Mean = 2.25 S.D. = 1.69		
<b>ประสบการณ์ในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง (ปี)</b>		
1 - 10	19	12.0
11 - 20	47	29.8
21 - 30	42	26.6
31 - 40	34	21.5
> 40	16	10.1
Min = 6 Max = 60 Mean = 26.66 S.D. = 11.96		
<b>แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	142	89.9
เพื่อนบ้าน	148	93.7
การฝึกอบรม / ดูงาน	7	4.4
วิทยุโทรทัศน์	44	27.8
วิทยุกระจายเสียง	2	1.3
เอกสาร	4	2.5
การศึกษาด้วยตนเอง	13	8.2

จากตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงาน ประสบการณ์และแหล่งความรู้ที่ใช้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกรปรากฏผล ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.2) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3-4 คน รองลงมา (ร้อยละ 25.9) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 5-6 คน และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 13.9 และ 7.0) ที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน และมากกว่า

6 คน ขึ้นไปตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 10 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยงานภาคการเกษตร เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.8) มีสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถช่วยงานภาคการเกษตรได้จำนวน 2 คน รองลงมา เกษตรกร มากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 29.1) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถช่วยงานภาคการเกษตรได้ 1 คน และมีส่วนน้อยที่เกษตรกร (ร้อยละ 10.1 5.7 และ 1.3) ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถช่วยงานภาคการเกษตรได้ 3 คน 4 คน และ 5 คนตามลำดับ โดยเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนช่วยงานภาคการเกษตรน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 5 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถช่วยงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.96 คน

จำนวนแรงงานที่ใช้ผลิตข้าว เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.1) มีแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวจำนวน 2 คน รองลงมา เกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26.6) มีจำนวนแรงงานที่ใช้ผลิตข้าว 1 คน และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 9.5 และ 8.8) มีแรงงานที่ใช้ผลิตข้าว ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไปและ 3 คนตามลำดับ โดยเกษตรกรมีจำนวนแรงงานที่ใช้ผลิตข้าว น้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด 10 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สามารถช่วยงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.2 คน

ประสบการณ์ในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง เกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.8) มีประสบการณ์ในการทำนาระหว่าง 11-20 ปี รองลงมา (ร้อยละ 26.6 และ 21.5) มีประสบการณ์ในการทำนาระหว่าง 21-30 ปี และ 31-40 ปี ตามลำดับ เกษตรกรส่วนน้อย ร้อยละ 12.0 และ 10.1) มีประสบการณ์ในการทำนาระหว่าง 1-10 ปี และ มากกว่า 40 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำนา ค่ำสุด 6 ปี สูงสุด 60 ปี และเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 26.6 ปี

แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.7 และ 89.9) มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงจากเพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ เกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.8) มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงจากวิทยุโทรทัศน์ และมีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 8.2 4.4 2.5 และ 1.3) มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การอบรมดูงาน เอกสารเผยแพร่ และวิทยุกระจายเสียง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 พื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

ลักษณะพื้นที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ขนาดพื้นที่ (ไร่)			
			Min	Max	Mean	S.D.
<b>พื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง</b>			<b>5</b>	<b>82</b>	<b>27.2</b>	<b>14.01</b>
ของตนเอง	7	4.4	5	37	18.4	11.91
เช่า	106	67.1	5	82	25.4	13.26
ของตนเองและเช่า	45	28.5	8	80	28.8	14.81

n=158

จากตารางที่ 4.3 พื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผล ดังนี้ โดยภาพรวม เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 82 ไร่ และมีพื้นที่การผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงเฉลี่ย 27.2 ไร่ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 67.1) มีพื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงที่เป็นพื้นที่เช่าที่คนอื่น โดยมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่เช่าผู้อื่นต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 82 ไร่ และเฉลี่ย 25.4 ไร่ เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 28.5) มีพื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงเป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น โดยมีขนาดพื้นที่ที่เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่นต่ำสุด 8 ไร่ สูงสุด 80 ไร่ และเฉลี่ย 28.8 ไร่ เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 4.4) มีพื้นที่ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงเป็นของตนเอง โดยมีขนาดพื้นที่ต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 37 ไร่ และมีพื้นที่การผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงเฉลี่ย 18.4 ไร่

ตารางที่ 4.4 แหล่งเงินทุนและรายจ่ายในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในปี 2549 แหล่งจำหน่ายและราคาปัจจัยการผลิตข้าวที่ใช้บริการมากที่สุดในปัจจุบัน(ปี 2550) ของเกษตรกร

n =158		
แหล่งเงินทุนและรายจ่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>แหล่งเงินทุนในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>		
ตนเอง	123	77.8
ญาติพี่น้อง	12	7.6
พ่อค้า/นายทุน	7	4.4
สถาบันเกษตรกร	44	27.8
กองทุนหมู่บ้าน	66	41.7
แหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่น ๆ	3	1.8
<b>รายจ่ายในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในปี 2549 (บาท)</b>		
< 20,001	27	17.0
20,001 - 40,000	46	29.1
40,001 - 60,000	40	25.3
60,001 - 80,000	21	13.2
> 80,000	24	15.1
Min = 8,000 Max = 244,800 Mean = 52,878 S.D. = 37185.25		
<b>แหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตข้าวที่ใช้บริการมากที่สุดในปัจจุบัน (ปี 2550)</b>		
ร้านค้าในหมู่บ้าน	8	5.1
ร้านค้าในตำบล	65	41.1
ร้านค้าในอำเภอ	2	1.3
ร้านค้าในจังหวัด	35	22.1
ร้านค้าต่างจังหวัด	48	30.4
<b>ราคาปัจจัยการผลิตข้าวที่ใช้บริการในปัจจุบัน (ปี 2550)</b>		
สูงกว่าปี 2549	152	96.2
เท่ากับปี 2549	6	3.8

จากตารางที่ 4.4 แหล่งเงินทุนและรายจ่ายในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในปี 2549 แหล่งจำหน่ายและราคาปัจจัยการผลิตข้าวที่ใช้บริการมากที่สุดในปัจจุบัน (ปี 2550) ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผลดังนี้

แหล่งเงินทุนในการผลิตข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.8) ใช้แหล่งเงินทุนในการผลิตข้าวที่เป็นทุนของเกษตรกรเอง เกษตรกรมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 41.7) ใช้แหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.8) ใช้แหล่งเงินทุนที่ได้จากสถาบันเกษตรกร เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 7.6 4.4 และ 1.8) ใช้แหล่งเงินทุนจากจากญาติพี่น้อง พ่อค้า/นายทุน และแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่น ๆ ตามลำดับ

รายจ่ายในการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในปี 2549 เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 29.1 และ 25.3) มีรายจ่ายจากการผลิตข้าวในปี 2549 ระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท และ ระหว่าง 40,001 - 60,000 บาท ตามลำดับและเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 17.0 15.1 และ 13.2) มีรายจ่ายจากการผลิตข้าวในปี 2549 ต่ำกว่า 20,001 บาท รายจ่ายจากการผลิตข้าวในปี 2549 มากกว่า 80,001 บาท และระหว่าง 60,001 - 80,000 บาท ตามลำดับ เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงมีรายจ่ายจากการผลิตข้าวต่ำสุด 80,000 บาทต่อปี สูงสุด 244,800 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ยในการผลิตข้าว 52,878.04 บาท

แหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตข้าวที่ให้บริการมากที่สุดในปัจจุบัน (ปี 2550) เกษตรกรมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 41.1) ซื้อปัจจัยการผลิตมากที่สุดจากร้านค้าภายในตำบล รองลงมา (ร้อยละ 30.4) ซื้อปัจจัยการผลิตมากที่สุดจากร้านค้าต่างจังหวัด เกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.1) ซื้อปัจจัยการผลิตจากร้านค้าในจังหวัด และเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 5.1 และ 1.3) ซื้อปัจจัยการผลิตจากร้านค้าในหมู่บ้าน และร้านค้าในอำเภอ ตามลำดับ

ราคปัจจัยการผลิตข้าวที่ให้บริการในปัจจุบัน (ปี 2550) เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.2) ซื้อปัจจัยการผลิตสูงกว่าปี 2549 และเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 3.8) ซื้อปัจจัยการผลิตในราคาเท่ากับปี 2549

ตารางที่ 4.5 แหล่งจำหน่าย ราคาผลผลิต รายได้จากการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในรอบปี 2549 และ รายได้เสริมจากการทำนา

n = 158

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>แหล่งจำหน่ายผลผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงมากที่สุดในรอบปี 2549</b>		
ขายให้โรงสีที่มารับซื้อที่แปลงนา	158	100.0
<b>ราคาผลผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงที่จำหน่ายได้ในรอบปี 2549</b>		
ราคาไม่แน่นอน	158	100.0

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 158		
ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>รายได้จากการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในรอบปี 2549 (บาท)</b>		
< 50,001	17	10.7
50,001 - 100,000	52	32.9
100,001 - 150,000	40	25.3
150,001 - 200,000	22	13.9
200,001 - 250,000	15	9.4
> 250,000	12	7.5
Min = 22,800 Max = 1,700,000 Mean = 142,878 S.D. = 151154.50		
<b>รายได้เสริมจากการทำนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>		
ไม่มีอาชีพเสริม	5	3.2
รับจ้างทั่วไป	66	41.8
รับจ้างโรงงาน	25	15.8
รับราชการ	1	0.6
ช่างไม้	2	1.2
ค้าขาย	3	1.9
ค้าขายและปลูกต้นไม้	3	1.9
ค้าขายและเลี้ยงปลา	3	1.9
ปลูกต้นไม้	20	12.7
ปลูกพืชผัก	4	2.5
เลี้ยงปลา	11	7.0
ปลูกไม้ผล และเลี้ยงปลา	15	9.5

จากตารางที่ 4.5 แหล่งจำหน่าย ราคาผลผลิตข้าวที่จำหน่ายได้และรายได้จากการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในรอบปี 2549 ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผล ดังนี้

แหล่งจำหน่ายผลผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงมากที่สุดในรอบปี 2549 เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) จำหน่ายผลผลิตให้แก่โรงสีที่มารับซื้อที่แปลง

ราคาผลผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงที่จำหน่ายได้ในรอบปี 2549 เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาไม่แน่นอน

รายได้จากการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงในรอบปี 2549 เกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.9) มีรายได้จากการประกอบอาชีพการผลิตข้าวในรอบปีระหว่าง 50,001-100,000 บาท เกษตรกรหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.3) มีรายได้จากการประกอบอาชีพการผลิตข้าวในรอบปีระหว่าง 100,001 - 150,000 บาท และเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 13.9 10.7 และ 9.4) มีรายได้จากการประกอบอาชีพการผลิตข้าวในรอบปีระหว่าง 150,001 - 200,000 บาท ต่ำกว่า 50,001 บาท และระหว่าง 200,001 - 250,000 บาท ตามลำดับและมีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 7.5) ที่มีรายได้มากกว่า 250,001 บาทต่อปี เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตข้าวต่ำสุด 22,800.00 บาทต่อปี เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตข้าวสูงสุด 1,700,000.00 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยในการผลิตข้าวต่อปี ของเกษตรกร 142,878.50 บาท

รายได้เสริมจากการทำนา เกษตรกรมากกว่าสองในห้า (ร้อยละ 41.8) มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เกษตรกรประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 15.8 และ 12.7) มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานและ ปลูกต้นไม้ตามลำดับ เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 1.9 1.9 1.9 และ 1.2) มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพ การค้าขาย การค้าขายและ ปลูกต้นไม้ การค้าขายและเลี้ยงปลา และอาชีพช่างไม้ ตามลำดับ

## ตอนที่ 2 การผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

การผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร เป็นการผลิตข้าวตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวไม่ไวแสง ใน 7 ด้านได้แก่ 1) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ 2) การเตรียมดิน 3) วิธีการปลูกข้าว 4) การดูแลรักษา 5) การควบคุมวัชพืช 6) การป้องกัน กำจัด โรคแมลงและศัตรูศัตรูพืช และ 7) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

2.1 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน และ วิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสง ซึ่ง การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ประกอบด้วย การคัดเลือกแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ ที่มาจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน จากศูนย์ข้าวของราชการ จากสมาชิกศูนย์ข้าวและศูนย์ข้าวของราชการ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ที่เกษตรกรใช้ตามคำแนะนำของราชการ และใช้ตามความเคยชินที่ปฏิบัติ การปฏิบัติต่อ

เมล็ดพันธุ์ก่อนหว่าน เกษตรกรทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ การหุ้มเมล็ดพันธุ์เพื่อเร่งราก ส่วนการเตรียมดิน ประกอบด้วย การปรับสภาพพื้นที่ เกษตรกรไถตะ ไขน้ำเข้านา หมักดินอย่างน้อย 7 วัน การทำเทือก การปรับปรุงบำรุงดินและการตรวจความสมบูรณ์ของดิน เกษตรกรปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ฟางข้าว ใช้ปูนเพื่อการเกษตร และสังเกตความอุดมสมบูรณ์ของดินพร้อมทั้งส่งให้ทางราชการตรวจพร้อมใช้ประโยชน์ และวิธีการปลูก ประกอบด้วย ช่วงระยะการทำนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงเฉพาะจำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติเท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดินและวิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

n=158		
ข้อความ	จำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติ (คน)	ร้อยละ
<b>การเตรียมเมล็ดพันธุ์</b>		
แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์		
จากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน	58	36.7
จากศูนย์ข้าวของราชการ	56	35.5
จากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนและจากศูนย์ข้าวของราชการ	44	27.8
อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่		
ตามคำแนะนำของราชการ	102	64.6
ตามความเคยชิน	56	35.4
การปฏิบัติต่อเมล็ดพันธุ์ก่อนหว่าน		
การทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์	152	96.6
การหุ้มเมล็ดพันธุ์เพื่อเร่งราก	158	100.0
<b>การเตรียมดิน</b>		
การปรับสภาพพื้นที่		
ไถตะ	158	100.0
ไขน้ำเข้า	158	100.0
หมักดินอย่างน้อย 7 วัน	158	100.0
ทำเทือก	158	100.0

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=158

ข้อความ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การปรับปรุงบำรุงดิน		
ใช้ปุ๋ยชีวภาพ	35	22.2
ใช้ปุ๋ยหมัก	19	12.0
ใช้ฟางในนา	158	100.0
ใช้ปูนเพื่อการเกษตร	115	72.8
การตรวจความสมบูรณ์ของดิน		
สังเกตจากประสบการณ์	158	100.0
ส่งให้ทางราชการตรวจและใช้ประสบการณ์	23	14.6
วิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสง		
ช่วงระยะเวลาการทำนา		
ฤดูนาปรัง เริ่มเดือน พฤศจิกายน	158	100.0

จากตารางที่ 4.6 การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดินและวิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผล ดังนี้ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ในประเด็นการคัดเลือกแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.7 และ 35.5) มีการคัดเลือกแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์จากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนและ คัดเลือกแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์จากศูนย์ข้าวของราชการตามลำดับ เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.8) คัดเลือกแหล่งเมล็ดพันธุ์จากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนและศูนย์ข้าวของราชการ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ สำหรับอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ เกษตรกรประมาณสองในสาม (ร้อยละ 64.6) ใช้ตามคำแนะนำของราชการ และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 35.4) ใช้ตามความเคยชินที่ปฏิบัติ ส่วนการปฏิบัติต่อเมล็ดพันธุ์ก่อนหว่านนั้น เกษตรกรทั้งหมดและเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 100.0 และ 96.6) ทำการหุ้มเมล็ดพันธุ์เพื่อเร่งรากและทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ

การเตรียมดิน ในประเด็นการปรับสภาพพื้นที่ เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ทำการเตรียมดินโดยการไถตะไคร้หน้าเข้า หมักดินอย่างน้อย 7 วันและทำเทือก ประเด็นการปรับปรุงดิน เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ใช้ฟางในนาปรับปรุงดิน เกษตรกรน้อยกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 72.8) ปรับปรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยเพื่อการเกษตร และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 22.2) ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ และเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 12.0) ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ประเด็นการตรวจความสมบูรณ์ของดิน เกษตรกรทุกคน (ร้อยละ 100.0) ใช้ประสบการณ์ในสังเกตความอุดมสมบูรณ์ของดิน เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 14.6) ส่งให้ทางราชการตรวจและใช้ประสบการณ์ตรวจอุดมสมบูรณ์ของดิน

**วิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสง** สำหรับช่วงระยะเวลาการทำนา เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) เริ่มปลูกข้าวนาปรังหรือข้าวไม่ไวแสงในเดือนพฤศจิกายนของปี

**2.2 การดูแลรักษา การควบคุมวัชพืช การป้องกัน กำจัดโรคแมลงและสัตว์ศัตรูพืช** สำหรับการดูแลรักษา ประกอบด้วย การรักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับอายุข้าว การสำรวจการระบาดของโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช การสำรวจการเติบโตของข้าว การตรวจการปนของข้าวพันธุ์อื่น การสังเกตระยะการเก็บเกี่ยว และการแบ่งใส่ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำ การควบคุมวัชพืช ประกอบด้วยการใช้สารเคมี แรงงานคนและวิธีขุดกรรม การป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช ประกอบด้วย การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงเฉพาะจำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติเท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การดูแลรักษา การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืชของเกษตรกร

ข้อความ	จำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติ (คน)	n=158
		ร้อยละ
<b>การดูแลรักษา</b>		
รักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับอายุข้าว	158	100.0
สำรวจการระบาดของโรคพืช	158	100.0
สำรวจการระบาดของแมลงศัตรูพืช	158	100.0
สำรวจการระบาดของสัตว์ศัตรูพืช	158	100.0
สำรวจการเติบโตของข้าว	158	100.0
ตรวจการปนของข้าวพันธุ์อื่น	158	100.0
สังเกตระยะการเก็บเกี่ยว	158	100.0

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n=158		
ข้อความ	จำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติ (คน)	ร้อยละ
แบ่งใส่ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำ		
ใช้สูตรปุ๋ยเคมีแตกต่างกันตามอายุของข้าว	158	100.0
ใช้อัตราแตกต่างกันตามอายุของข้าว	158	100.0
<b>การควบคุมวัชพืช</b>		
ใช้สารเคมี	158	100.0
ใช้แรงงานคน	158	100.0
วิธีเขตกรรม	95	60.1
<b>การป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช</b>		
<b>การป้องกันกำจัดโรคพืช</b>		
ใช้วิธีการแบบผสมผสาน	95	60.1
ใช้สารเคมี	155	98.1
ใช้วิธีกล	15	9.5
<b>การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช</b>		
ใช้วิธีการแบบผสมผสาน	95	60.1
ใช้สารเคมี	155	98.1
ใช้วิธีกล	15	9.5
<b>การป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูพืช</b>		
ใช้วิธีการแบบผสมผสาน	95	60.1
ใช้สารเคมี	156	98.1
ใช้วิธีกล	15	9.5

จากตารางที่ 4.7 การดูแลรักษา การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผล ดังนี้

การดูแลรักษา เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ดูแลรักษาข้าวด้วยการรักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับอายุข้าว สำรวจการระบาดของโรคพืชและสำรวจการระบาดของแมลงศัตรูพืชและสัตว์ศัตรูพืช ส่วนการแบ่งใส่ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำนั้น เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ใช้สูตรปุ๋ยเคมีและใช้อัตราการใส่ปุ๋ยเคมีตามคำแนะนำในแต่ละช่วงของอายุข้าว เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.7) สำรวจการเติบโตของข้าวรวมทั้งสังเกตระยะการเก็บเกี่ยวในจำนวนที่เท่ากัน เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.4) ทำการตรวจการปนของข้าวพันธุ์อื่น

การควบคุมวัชพืช เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ควบคุมวัชพืชโดยการใช้แรงงานคนถอนทิ้ง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.4) ควบคุมวัชพืชโดยการใช้สารเคมี และ เกษตรกรสามในห้า (ร้อยละ 60.1) ควบคุมวัชพืชโดยใช้วิธีเขตกรรม

การป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช สำหรับการป้องกันกำจัดโรคพืช แมลงศัตรูพืชและสัตว์ศัตรูพืช เกษตรกรใช้วิธีการเดียวกัน คือใช้สารเคมี ใช้วิธีการแบบผสมผสาน และใช้วิธีกล ตามลำดับ โดยเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.1) ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคพืช แมลงศัตรูพืชและสัตว์ศัตรูพืช เกษตรกรสามในห้าและประมาณสองในห้า (ร้อยละ 60.1 36.7 และ 36.7) ใช้วิธีการแบบผสมผสานในการป้องกันกำจัดโรคพืช แมลงศัตรูพืชและสัตว์ศัตรูพืช ตามลำดับ และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสิบ (ร้อยละ 9.5) ใช้วิธีกลในการป้องกันกำจัดโรคพืช สัตว์ศัตรูพืช และแมลงศัตรูพืชตามลำดับ

2.3 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว สำหรับการเก็บเกี่ยว ประกอบด้วย การเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด การตรวจลำรวงเกี่ยวก่อนทำการเกี่ยว การเก็บเกี่ยวระยะพลับพลึง และการใช้วัสดุปราศจากพันธุ์ข้าวชนิดอื่นปน ส่วนการจำหน่ายผลผลิต ประกอบด้วย การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้ทำพันธุ์ทั้งหมด การจำหน่ายเป็นข้าวเปลือกให้พ่อค้าทั้งหมด และการเก็บไว้ทำพันธุ์บางส่วน และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เท่านั้น โดยศึกษา จำนวนเกษตรกรที่ลดความชื้นโดยการตากแดด การทำความสะอาดโดยการสีฟัด การบรรจุกระสอบป่านที่สะอาดและการเก็บพันธุ์ข้าว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงเฉพาะจำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติเท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

n=158		
ข้อความ	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ (คน)	ร้อยละ
<b>การเก็บเกี่ยว</b>		
เก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด	158	100.0
ตรวจลำรวงเกี่ยวก่อนทำการเกี่ยว	123	77.8
เกี่ยวระยะพลับพลึง	157	99.4
ใช้วัสดุปราศจากพันธุ์ข้าวชนิดอื่นปน	137	86.7

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=158		
ข้อความ	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ (คน)	ร้อยละ
<b>การจัดการผลผลิต</b>		
จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด	31	19.6
จำหน่ายข้าวเปลือกให้พ่อค้าทั้งหมด	105	66.6
เก็บไว้ทำพันธุ์บางส่วน	128	81.0
<b>การปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว (กรณีเก็บไว้ทำพันธุ์)</b>		
ลดความชื้นโดยการตากแดด	128	81.0
ทำความสะอาดโดยการสีฟัด	128	81.0
บรรจุกระสอบป่านที่สะอาด	128	81.0
เก็บไว้สูงจากพื้น	128	81.0
เก็บไว้ในโรงเก็บ		
อากาศถ่ายเทสะดวก	128	81.0
ป้องกันแสงแดด	128	81.0
ป้องกันฝน	128	81.0

จากตารางที่ 4.8 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ในตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏผล ดังนี้ การเก็บเกี่ยว เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) เก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยเครื่องเกี่ยวนวด เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.4) เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.7 และ 77.8) เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้วัสดุปราศจากพันธุ์ข้าวชนิดอื่นปนและล้างรถเกี่ยวก่อนทำการเกี่ยวเพื่อป้องกันการปลอมปน ตามลำดับ

การจัดการผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.0) เก็บเมล็ดพันธุ์บางส่วนไว้ทำพันธุ์ เกษตรกรสองในสาม (ร้อยละ 66.6) จำหน่ายข้าวเปลือกให้พ่อค้าทั้งหมด และเกษตรกรประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 19.0) จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (กรณีเก็บไว้ทำพันธุ์) เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงส่วนใหญ่แต่เป็นเกษตรกรที่เก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์ทั้งหมด (ร้อยละ 81.0) ลดความชื้นของเมล็ดพันธุ์โดยการตากแดด ทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์โดยการสีฟัด แล้วบรรจุเมล็ดพันธุ์ในกระสอบ

ปานสะอาด เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในที่สูงจากพื้นและเก็บในโรงเก็บที่อากาศถ่ายเทสะดวก ป้องกันแสงแดด และป้องกันฝน

### ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงของตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในด้านต่าง ๆ รวม 7 ด้าน คือ การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก การดูแลรักษา การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ปรากฏ ดังนี้

3.1.1 ปัญหาการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และวิธีการปลูก เกษตรกรระบุว่า มีปัญหาดังรายละเอียดในตารางที่ 4.9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ปัญหาการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์และวิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับปัญหา		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
n=158					
<b>การเตรียมเมล็ดพันธุ์</b>					
- เมล็ดพันธุ์จากศูนย์ ฯ ไม่สมบูรณ์	52	32.9	1.42	0.77	น้อย
- เมล็ดพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกไม่ตรงตามมาตรฐาน	59	37.3	1.35	0.77	น้อย
- อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์สูง	47	29.7	1.36	0.71	น้อย
<b>การเตรียมดิน</b>					
- การปรับสภาพพื้นที่ ยุ่งยากและเสียเวลา	139	88.0	1.32	0.68	น้อย
- การปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ยุ่งยากและเสียเวลา	140	88.6	1.18	0.56	น้อย
- การขาดประสบการณ์ในการตรวจความอุดมสมบูรณ์ของดิน	143	90.6	1.20	0.56	น้อย
<b>วิธีการปลูก</b>					
- ขาดแคลนแรงงาน ในช่วงระยะเวลาการปลูก	125	79.1	1.33	0.75	น้อย

จากตารางที่ 4.9 ปัญหาการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์และวิธีการปลูกข้าวเจ้า  
ไม่ไวแสงของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

**การเตรียมเมล็ดพันธุ์** เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสามและประมาณหนึ่งในสาม  
(ร้อยละ 37.3 และ 32.9) มีปัญหาในเรื่องเมล็ดพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกไม่ตรงตามมาตรฐานและ  
เมล็ดพันธุ์จากศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนไม่สมบูรณ์ เพราะปลูกมาแล้วอย่างน้อย 2 ฤดู  
เกษตรกรต้องหาพันธุ์ข้าวจากแหล่งต่างๆที่เชื่อถือได้คืออยู่ตลอดเวลา แต่ปัญหาทั้งสองนั้น อยู่ในระดับ  
น้อย เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 29.7) มีปัญหาเรื่องอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์สูง เพราะเมล็ด  
พันธุ์มีเปอร์เซ็นต์ความงอกที่ไม่ได้มาตรฐาน จึงต้องใช้เมล็ดพันธุ์เพิ่มมากขึ้น แต่เป็นปัญหาระดับ  
น้อย

**การเตรียมดิน** เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.6) มีปัญหาในเรื่องการขาด  
ประสบการณ์ในการตรวจความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้ได้ผลการตรวจที่ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามที่  
ต้องการ แต่ปัญหานั้นอยู่ในระดับน้อย และเกษตรกรส่วนมาก (ร้อยละ 88.6 และ 88.0) มีปัญหาใน  
การปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และปัญหาการปรับสภาพพื้นที่ ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกร  
เห็นว่าเป็นวิธีการที่ย่างยาก เสียเวลา น่าจะมีวิธีอื่นที่ดีกว่า โดยปัญหานั้นอยู่ในระดับน้อย

**วิธีการปลูก** เกษตรกรประมาณสี่ในห้า (ร้อยละ 79.1) มีปัญหาเรื่องขาดแคลน  
แรงงาน ในช่วงระยะเวลาการปลูก เกษตรกรจึงต้องลงแขกถือแรงกันทำนา แต่เป็นปัญหาในระดับ  
น้อย

3.1.2 ปัญหาการดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสง จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรระบุว่า มี  
ปัญหาดังรายละเอียดในตารางที่ 4.10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 .10 ปัญหาการดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

n=158

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับปัญหา		
			X	S.D..	ความหมาย
- การรดน้ำเข้านา เพื่อรักษาระดับน้ำตามอายุข้าว	110	69.4	1.30	0.74	น้อย
- ไม่สะดวกในการสำรวจการระบาดของแมลงศัตรูข้าวในช่วงเช้า เนื่องจากต้องสำรวจการระบาดของโรคพืช	154	97.5	1.95	0.55	ปานกลาง
- ไม่มีเวลาสำรวจการระบาดของศัตรูศัตรูข้าวในช่วงเย็น เนื่องจากมีภารกิจอื่น	155	98.1	1.98	0.55	ปานกลาง
- ขาดแคลนแรงงานที่จะสำรวจการเติบโตของข้าว	44	27.8	1.36	0.70	น้อย
- ขาดแคลนแรงงานที่จะสำรวจการปลอมปนของข้าวพันธุ์อื่น	154	97.5	2.25	0.70	ปานกลาง
- ขาดแคลนแรงงานที่จะสังเกตระยะเก็บเกี่ยว	31	19.6	1.29	0.58	น้อย
- ปุ๋ยเคมีมีราคาแพง หาซื้อยาก	151	95.6	1.96	0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 .10 ปัญหาการดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสง ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

การดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.1 97.5 97.5 และ 95.6) มีปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาสำรวจการระบาดของศัตรูศัตรูข้าวในช่วงเย็น เนื่องจากมีภารกิจอื่น ไม่สะดวกในการสำรวจการระบาดของแมลงศัตรูข้าวในช่วงเช้า เนื่องจากในช่วงเวลาเช้า เกษตรกรต้องสำรวจการระบาดของโรคพืช ขาดแคลนแรงงานที่จะสำรวจการปลอมปนของข้าวพันธุ์อื่น และปุ๋ยเคมีมีราคาแพง หาซื้อยาก ตามลำดับ โดยปัญหาทั้งหมดนี้เป็นปัญหาในระดับปานกลาง เกษตรกรมากกว่าสองในสาม(ร้อยละ 69.4) มีปัญหาในการรดน้ำเข้านาเพื่อรักษาระดับน้ำตามอายุข้าว เนื่องจากการทำนาปรังหรือการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง เป็นการทำนาในฤดูน้ำน้อยการรดน้ำเข้านาเพื่อรักษาระดับน้ำ จึงทำได้ไม่เต็มที่ แต่เป็นปัญหาในระดับน้อย เกษตรกรประมาณหนึ่งในสามและหนึ่งในห้า (ร้อยละ 27.8 และ 19.6) มีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนแรงงานที่จะสำรวจการเติบโตของข้าว และขาดแคลนแรงงานที่จะสังเกตระยะเก็บเกี่ยว ตามลำดับ แต่ปัญหานี้อยู่ในระดับน้อย

### 3.1.3 ปัญหาการควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช เกษตรกรระบุว่า มีปัญหาดังรายละเอียดในตารางที่ 4.11 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ปัญหาการควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืชของเกษตรกร  
n=158

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับปัญหา		
			X	S.D.	ความหมาย
<b>การควบคุมวัชพืช</b>					
- สารเคมีมีราคาแพงและกำจัดวัชพืชไม่หมด	156	98.7	2.62	0.62	มาก
- ขาดแคลนแรงงานและค่าจ้างมีราคาแพง	158	100.0	2.56	0.63	มาก
- วิธีเกษตรกร ไม่สามารถถนอมน้ำเข้านาเพื่อ กระตุ้นให้วัชพืชงอกหลังเก็บเกี่ยวและรอการ ไถเพื่อหมักดินและควบคุมวัชพืช	104	67.1	2.31	1.31	มาก
<b>การป้องกันกำจัดโรคพืช</b>					
- ขาดความรู้ที่จะใช้วิธีการผสมผสาน	58	36.7	1.43	0.80	น้อย
- หว่านข้าวแน่น ทำให้ใช้สารเคมีไม่ค่อยได้ผล และต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น	154	97.5	2.54	0.76	มาก
- ขาดความรู้ที่จะใช้วิธีกลและยุ่งยาก	20	12.7	2.45	0.85	มาก
<b>การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าว</b>					
- ใช้วิธีการผสมผสาน ไม่ได้ผล เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติของแมลง	58	36.7	1.48	0.83	น้อย
- หว่านข้าวแน่น ทำให้ใช้สารเคมีไม่ค่อยได้ผล และต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น	155	98.1	2.55	0.73	มาก
- ขาดความรู้ที่จะใช้วิธีกลและยุ่งยาก	19	12.0	2.42	0.83	มาก
<b>การป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูข้าว</b>					
- ใช้วิธีการผสมผสาน ไม่ได้ผล เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติของสัตว์ศัตรูข้าว	57	36.1	1.49	0.83	น้อย
- หว่านข้าวแน่น ทำให้ใช้สารเคมีไม่ค่อยได้ผล และต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น	153	98.8	2.56	0.77	มาก
- ขาดความรู้ที่จะใช้วิธีกลและยุ่งยาก	21	13.3	2.28	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 ปัญหาการควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์  
ศัตรูพืช ของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

**การควบคุมวัชพืช** เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) มีปัญหาในการใช้แรงงานคนควบคุมวัชพืช เนื่องจากขาดแคลนแรงงานและค่าจ้างแรงงานมีราคาที่สูง โดยปัญหานั้นอยู่ระดับมาก เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.7) มีปัญหาในการใช้สารเคมีควบคุมวัชพืช เพราะว่าสารเคมีที่ใช้มีราคาแพงและกำจัดวัชพืชได้ไม่หมด เกษตรกรต้องใช้หลายครั้ง โดยปัญหานั้นอยู่ระดับมาก และเกษตรกรประมาณสองในสาม (ร้อยละ 67.1) มีปัญหาในการควบคุมวัชพืชโดยวิธีเขตกรรม เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถวิดน้ำเข้านาข้าว เพื่อกระตุ้นให้วัชพืชงอก หลังจากที่ยกเกี่ยวข้าวแล้วและรอการไถเพื่อหมักดินและควบคุมวัชพืช โดยปัญหาอยู่ในระดับมาก

**การป้องกันกำจัดโรคพืช** เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.5) มีปัญหาในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช เนื่องจากเกษตรกรหว่านข้าวปริมาณที่มาก ทำให้ต้นข้าวขึ้นหนาแน่นสภาพแวดล้อมเหมาะแก่การระบาดของโรคพืช เพราะการใช้สารเคมีไม่ค่อยได้ผล จึงต้องใช้ปริมาณมากขึ้น ต้นทุนการผลิตจึงมากตาม โดยเป็นปัญหาอยู่ระดับมาก เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.7) มีปัญหาในการป้องกันกำจัดโรคพืชโดยวิธีการผสมผสาน เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของโรคนั้น ๆ การป้องกันกำจัดจึงไม่ได้ผล แต่ปัญหาอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 12.7) มีปัญหาในการป้องกันกำจัดโรคพืชโดยวิธีกลเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่จะใช้วิธีนี้ ประกอบกับเป็นวิธีที่ยุ่งยาก โดยปัญหาอยู่ในระดับมาก

**การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช** เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.1) มีปัญหาในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชเนื่องจากเกษตรกรหว่านข้าวปริมาณที่มาก ทำให้ต้นข้าวขึ้นหนาแน่นสภาพแวดล้อมเหมาะแก่การระบาดของแมลงศัตรูพืช การใช้สารเคมีไม่ค่อยได้ผลจึงต้องใช้ปริมาณมากขึ้น ต้นทุนการผลิตจึงมากตามโดยปัญหานั้นอยู่ระดับมาก เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.7) มีปัญหาในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยวิธีการผสมผสานเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของแมลงนั้น ๆ การป้องกันกำจัดจึงไม่ได้ผล แต่ปัญหาอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 12.0) มีปัญหาในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยวิธีกลเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่จะใช้วิธีนี้ ประกอบกับเป็นวิธีที่ยุ่งยาก และปัญหานั้นอยู่ในระดับมาก

**การป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูพืช** เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.8) มีปัญหาในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูพืชเนื่องจากเกษตรกรหว่านข้าวปริมาณที่มาก ทำให้ต้นข้าวขึ้นหนาแน่นสภาพแวดล้อมเหมาะแก่การระบาดของสัตว์ศัตรูพืช การใช้สารเคมีไม่ค่อยได้ผลจึงต้องใช้ปริมาณมากขึ้น ต้นทุนการผลิตจึงมากตาม โดยปัญหานั้นอยู่ระดับมาก เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.1) มีปัญหาในการป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูพืชโดยวิธีการผสมผสาน เนื่องจากเกษตรกรขาด

ความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของสัตว์ศัตรูพืชนั้น ๆ การป้องกันกำจัดจึงไม่ได้ผล แต่ปัญหาอยู่ในระดับน้อย เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 13.3) มีปัญหาในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีกล เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่จะใช้วิธีนี้ ประกอบกับเป็นวิธีที่ยุ่งยาก และปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.4 ปัญหาการการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรระบุว่า มีปัญหาดังรายละเอียดในตารางที่ 4. 12 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 ปัญหาการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับปัญหา		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
n=158					
<b>การเก็บเกี่ยว</b>					
- รถเกี่ยวข้าวมีจำนวนน้อย	78	49.4	1.05	0.56	น้อย
<b>การจัดการผลผลิต</b>					
- จำหน่ายได้ราคาต่ำ	74	46.8	1.02	0.52	น้อย
<b>การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว</b>					
- ไม่มีเวลาในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและไม่มีพื้นที่สำหรับตาก	34	21.5	1.20	0.53	น้อย

จากตารางที่ 4.12 ปัญหาการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

การเก็บเกี่ยว เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.4) มีปัญหาการเก็บเกี่ยวเนื่องจากรถเกี่ยวววมมีจำนวนน้อย จึงเก็บเกี่ยวข้าวได้ไม่มากตามที่เกษตรกรต้องการ ประกอบกับที่นาเกษตรกรบางรายไม่ได้อยู่รวมกลุ่มกับเพื่อนบ้าน การเดินทางไปเกี่ยวข้าวของรถเกี่ยวววมและคนจึงล่าช้า แต่เป็นปัญหาระดับน้อย

การจัดการผลผลิต เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.8) มีปัญหาการจำหน่ายผลผลิตเนื่องจากพ่อค้าจากโรงสีที่มารับซื้อข้าวที่แปลงนาให้ราคาต่ำ แต่เป็นปัญหาระดับน้อย

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.5) มีปัญหาในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวเนื่องจาก เกษตรกรไม่ค่อยมีเวลาในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในเรื่องการลดความชื้น การบรรจุกระสอบ การเก็บรักษาและไม่มีพื้นที่สำหรับการตากลดความชื้น แต่เป็นปัญหาระดับน้อย

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสง ตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวเจ้าไม่ไวแสงใน 7 ด้าน คือ การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก การดูแลรักษา การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ดังนี้

3.2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์และวิธีการปลูก เกษตรกรมีข้อเสนอแนะดังรายละเอียดในตารางที่ 4.13 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์และวิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

	n =158	
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>การเตรียมเมล็ดพันธุ์</b>		
- ศูนย์ฯ ควรจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว และกระจายพันธุ์ให้สมาชิก เพื่อลดปัญหาเมล็ดพันธุ์มีราคาแพง	59	37.3
- ศูนย์ฯ ต้องควบคุมคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ ให้มีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูง เพื่อลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์	52	32.9
- เจ้าหน้าที่ควรแนะนำแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ	47	29.7
<b>การเตรียมดิน</b>		
- ควรหาวิธีการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เห็นผลเร็ว หรือจับชุดตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน ไร่ประจำที่หมู่บ้าน	143	90.6
- ควรติดตามผลการตรวจสอบการใช้ปุ๋ยเพื่อการเกษตร ในการปรับปรุงดิน	140	88.6
- ควรหาวิธีการการกระจายฟางข้าวในนาให้ทั่ว เพื่อสะดวกในการไถปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบสม่ำเสมอ	139	88.0
<b>วิธีการปลูก</b>		
- ควรรวมกลุ่มทำนา โดยวางแผนการปลูกในแต่ละกลุ่ม และดูแลระบบการทำนาแบบครบวงจร เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน	125	79.1

จากตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และวิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 37.3) มีข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนควรจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว และกระจายพันธุ์ให้สมาชิก เพื่อลดปัญหาเมล็ดพันธุ์มีราคาแพง เกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.9) มีข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ฯ ต้องควบคุมคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ให้มีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูง เพื่อลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ และเกษตรกรน้อยกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 29.7) เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อเกษตรกรจะได้เลือกซื้อได้ตามความต้องการโดยตรง

การเตรียมดิน เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.6) เสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีการตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เห็นผลเร็วหรือจัดหาชุดตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน ไว้ประจำหมู่บ้านเพื่อใช้ตรวจสอบความอุดมสมบูรณ์ของดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.6 และ 88.0) เสนอแนะว่า ควรติดตามผลการตรวจสอบการใช้น้ำเพื่อการเกษตรในการปรับปรุงดิน และ ควรหาวิธีการการกระจายฟางข้าวในนาให้ทั่วแปลงนา เพื่อสะดวกในการไถปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบสม่ำเสมอ ตามลำดับ

วิธีการปลูกข้าวเจ้าไม่ไวแสง เกษตรกรมากกว่าสามในสี่ (ร้อยละ 79.1) มีข้อเสนอแนะว่า ควรรวมกลุ่มทำนา โดยวางแผนการปลูกในแต่ละกลุ่มและดูแลระบบการทำนาแบบครบวงจร เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

3.2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสง เกษตรกรมีข้อเสนอแนะดังรายละเอียดในตารางที่ 4.14 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ	n=158	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>เกษตรกร</b>		
- ควรคัดพันธุ์ข้าวให้สะอาดปราศจากการปนของเมล็ดวัชพืชและเมล็ดพันธุ์ข้าวอื่น พร้อมจัดระบบน้ำเพื่อช่วยให้ไถกำจัดวัชพืช	154	97.5
<b>เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร</b>		
- ควรกำหนดเวลาการสำรวจให้สอดคล้องกับความพร้อมของเกษตรกรและการระบาดของ		
* โรคข้าว	150	94.9
* แมลงศัตรูข้าว	154	97.5
* ศัตรูศัตรูข้าว	155	98.1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 158

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ควรแนะนำให้ความรู้วิธีการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมสำหรับนาข้าว	151	95.6
- ควรรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาและแนะนำวิธีการสำรวจการเจริญเติบโตของข้าวพร้อม ๆ กัน เพื่อประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่าย	44	27.8
- ควรแนะนำวิธีการนับอายุของข้าวเพื่อการเก็บเกี่ยวและสังเกตการสุกของข้าวในระยะ หลังปลีง	31	19.6
<b>หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง</b>		
- ควบคุมราคาปุ๋ยเคมีหรือจัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ในพื้นที่ให้เกษตรกรบริหาร	151	95.6
- ควรจัดระบบนำชลประทานให้พอเพียงสำหรับการทำนาปรังตลอดฤดู เพื่อควบคุม ระดับน้ำให้เหมาะสมกับอายุข้าว	110	69.4

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลรักษาข้าวเจ้าไม่ไวแสงของเกษตรกร ปรากฏดังนี้

เกษตรกร เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.5) มีข้อเสนอแนะว่า ควรคัดพันธุ์ข้าวให้สะอาด ปราศจากการปนของเมล็ดวัชพืชและเมล็ดพันธุ์ข้าวอื่น

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.1 97.5 และ 94.9) มีข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ ฯ ควรกำหนดเวลาการสำรวจให้สอดคล้องกับความพร้อมของเกษตรกรและการระบาดของศัตรูข้าว แมลงศัตรูข้าวและโรคข้าว ตามลำดับ และเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.6) มีข้อเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ ฯ ควรแนะนำให้ความรู้วิธีการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมสำหรับนาข้าว เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสี่และเกือบสองในห้า (ร้อยละ 27.8 และ 19.6) เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ ฯ ควรรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาและแนะนำวิธีการสำรวจการเจริญเติบโตของข้าวพร้อม ๆ กัน เพื่อประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่าย รวมทั้งควรแนะนำวิธีการนับอายุของข้าวเพื่อการเก็บเกี่ยวและสังเกตการสุกของข้าว ในระยะหลังปลีง

หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.6) เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควบคุมราคาปุ๋ยเคมีหรือจัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ในพื้นที่ให้เกษตรกรบริหาร และเกษตรกรมากกว่าสามในห้า (ร้อยละ 69.4) เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจัดระบบนำชลประทานให้พอสำหรับการทำนาปรังได้ตลอดฤดู เพื่อควบคุมระดับน้ำให้เหมาะสมกับอายุของข้าว

### 3.2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และ ศัตรูศัตรูพืช เกษตรกรมีข้อเสนอแนะดังรายละเอียดในตารางที่ 4.15 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลงและ ศัตรูศัตรูพืช ของเกษตรกร

n=158		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>การควบคุมวัชพืช</b>		
<b>หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง</b>		
- ควรรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนาเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานและลดต้นทุนในการทำนา	158	100.0
- ควรอบรมให้ความรู้ในเรื่อง		
* การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัย	156	98.7
* การนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีเขตกรรม	104	67.1
<b>การป้องกันกำจัดโรคพืช</b>		
<b>หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง</b>		
- ควรอบรมให้ความรู้ในเรื่อง		
* การใช้สารเคมีกำจัดโรคพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัย	154	97.5
* วิธีการปฏิบัติสำหรับการกำจัดโรคพืชด้วยวิธีการผสมผสาน	58	36.7
* การนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีกล	20	12.7
<b>การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช</b>		
<b>หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง</b>		
- ควรอบรมให้ความรู้ในเรื่อง		
* การใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยหรือการใช้สารสกัดชีวภาพ เพื่อลดต้นทุนในการทำนา	155	98.1
* วิธีการปฏิบัติสำหรับการกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยวิธีการผสมผสาน	58	36.7
* การนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีกล	19	12.0
<b>การป้องกันกำจัดศัตรูศัตรูพืช</b>		
<b>หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง</b>		
- ควรอบรมให้ความรู้ในเรื่อง	153	96.8
* การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัย		
* วิธีการปฏิบัติสำหรับการกำจัดศัตรูศัตรูพืชด้วยวิธีการผสมผสาน	57	36.1
* การนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีกล	21	13.3

จากตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดโรค แมลง และศัตรูศัตรูพืชของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

**การควบคุมวัชพืช** เกษตรกรทั้งหมด(ร้อยละ 100.0) เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจัดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนา เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานและลดค่าใช้จ่ายจากการทำนา ส่วนการใช้สารเคมี เกษตรกรเกือบทั้งหมด(ร้อยละ 98.7) เสนอแนะว่าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้อง และปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนการใช้วิธีเขตกรรม มีเกษตรกรมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 67.1) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้และนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีเขตกรรม เช่น ควบคุมการงอกของวัชพืชและจัดระบบชลประทานให้มีน้ำพอสำหรับการทำนา จะควบคุมวัชพืชได้ดี

**การป้องกันกำจัดโรคพืช** เกษตรกรเกือบทั้งหมด(ร้อยละ 97.5) เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิธีการใช้สารเคมีกำจัดโรคพืชอย่างถูกต้อง และปลอดภัยหรือการใช้สารสกัดชีวภาพกำจัดโรคพืชเพื่อลดต้นทุน ส่วนการใช้วิธีการผสมผสาน มีเกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสาม(ร้อยละ 36.7) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิธีการปฏิบัติสำหรับการกำจัดโรคพืชด้วยวิธีการผสมผสาน ส่วนวิธีการซึ่งมีวิธีที่ยุ่งยาก มีเกษตรกรจำนวนน้อย (ร้อยละ 12.7) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้และนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีการ

**การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช** เกษตรกรเกือบทั้งหมด(ร้อยละ 98.1) เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิธีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยหรือการใช้สารสกัดชีวภาพไล่แมลงเพื่อลดต้นทุน ส่วนการใช้วิธีการผสมผสาน มีเกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 36.7) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิธีการปฏิบัติสำหรับการกำจัดแมลงศัตรูพืชด้วยวิธีการผสมผสาน ส่วนวิธีการซึ่งมีวิธีที่ยุ่งยาก มีเกษตรกรจำนวนน้อย (ร้อยละ 12.0) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้และนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีการ

**การป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูพืช** เกษตรกรเกือบทั้งหมด(ร้อยละ 96.8) เสนอแนะให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิธีการใช้สารเคมีกำจัดสัตว์ศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยหรือการใช้สารสกัดชีวภาพไล่ เพื่อลดต้นทุน ส่วนการใช้วิธีการผสมผสาน มีเกษตรกร มากกว่าหนึ่งในสาม(ร้อยละ 36.1) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องวิธีการปฏิบัติสำหรับการกำจัดสัตว์ศัตรูพืชด้วยวิธีแบบผสมผสาน ส่วนวิธีการซึ่งมีวิธีที่ยุ่งยากเกษตรกรจำนวนน้อย (ร้อยละ 13.3) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้และนำวิธีอื่นที่ได้ผลมาใช้แทนวิธีการ

### 3.2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกร มีข้อเสนอแนะดังรายละเอียดในตารางที่ 4.16 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร  
n=158

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>การเก็บเกี่ยว</b>		
-- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนรถเกี่ยวนวดข้าวไว้ประจำหมู่บ้าน	78	49.4
<b>การจัดการผลผลิต</b>		
- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องการตรวจสอบคุณภาพข้าวและหาเครื่องชั่ง ตวง มาไว้ประจำหมู่บ้าน	74	46.8
<b>การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว</b>		
- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรหาพื้นที่จัดสร้างลานตากข้าวเพื่อลดความชื้นและสร้างฉางเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ เพื่อกระจายให้เกษตรกรนำไปเพาะปลูก	34	21.5

จากตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

**การเก็บเกี่ยว** เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.4) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนรถเกี่ยวนวดข้าวไว้ประจำหมู่บ้าน

**การจัดการผลผลิต** จากปัญหาที่โรงสีมาซื้อข้าวถึงแปลงนาและให้ราคาต่ำ ดังนั้นเกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.8) เสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องการตรวจสอบคุณภาพข้าว และหาเครื่องชั่ง ตวง มาไว้ประจำหมู่บ้าน

**การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** เกษตรกรประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.5) มีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรหาพื้นที่จัดสร้างลานตากข้าวเพื่อลดความชื้นและสร้างฉางเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ เพื่อกระจายให้เกษตรกรนำไปเพาะปลูก